

ЧУПЕТА

Аліна Анатоліївна
alina_chupeta@ukr.net

УДК 336.2 (631.3)

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

FEATURES OF FARMING ACTIVITIES' TAXATION IN UKRAINE

асистент, ЕГФ ЗНУ у
м. Мелітополь

Стаття присвячена визначенню змісту та сутності ведення підприємницької діяльності у формі фермерського господарства. В статті проаналізовано податкове навантаження на діяльність фермерських господарств в Україні.

Статья посвящена определению содержания и сущности ведения предпринимательской деятельности в форме фермерского хозяйства. В статье проанализировано налоговое давление на деятельность фермерских хозяйств в Украине.

The present article is dedicated to determination of the content and essence of entrepreneurship in the form of a farming activity. The article analyzes the tax pressure on this activity in Ukraine.

Ключові слова: фермерське господарство, члени фермерського господарства, єдиний податок, єдиний соціальний внесок

Ключевые слова: фермерское хозяйство, члены фермерского хозяйства, единый налог, единый социальный взнос

Keywords: farm enterprise, the members of farm enterprise, unified tax, single social payment

ВСТУП

Вже протягом багатьох років Україна залишається найсильнішим виробником сільськогосподарської продукції у світі, а родючість українських чорноземів, лагідний клімат – сприяють розвитку сільського господарства. Найпоширенішою формою ведення сільського підприємництва в Україні стало саме фермерське господарство, через легкість створення (реєстрації) та ведення бухгалтерського обліку. Теоретичні та практичні аспекти становлення і розвитку фермерських господарств досліджували такі вчені економісти-аграрники, як: В.П. Горьовий, О.В. Грищенко, В.О. Іванченко, І.В. Колокольчикова, П.М. Макаренко, В.П. Макаренко, В.Я. Месель-Весляк, М.І. Кісіль, М.М. Кропивко, П.Т. Саблук та багато інших. Питання оподаткування діяльності підприємств сільського господарства досліджували такі економісти, як К. Головач, З. Варналій, К. Ващенко, В. Жук, С. Дрига, Ю. Іванова та ін. [1]. Однак, враховуючи мінливість законодавчої бази, основні поняття і особливості ведення бухгалтерського та податкового обліку, висвітлені в працях вчених, стають неактуальними, оскільки втрачають свою інформаційну та наукову цінність.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні змісту та сутності ведення підприємництва у формі фермерського господарства, а також аналізу податкового навантаження на його діяльність відповідно до чинного законодавства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних вчених, статистичні дані, матеріали фахових онлайн-видань у сфері АПК, нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використа-

но методи аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фермерське господарство – одна з перспективних організаційно-правових форм ведення сільського господарства, яка сприяє самостійності й зацікавленості виробника в кінцевих результатах роботи [2].

В Україні основні правові, економічні та соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства України прописані в законі «Про фермерське господарство», що спрямований на створення умов для реалізації ініціативи громадян щодо виробництва товарної сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також для забезпечення раціонального використання і охорони земель фермерських господарств, правового та соціального захисту фермерів України [3].

Згідно даного нормативно-правового акта, фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства у формі юридичної чи фізичної особи-підприємця одним громадянином України або кількома громадянами України, які є родичами або членами сім'ї. Головою фермерського господарства може бути лише член даної родини, а членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх

батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства.

Фермерське господарство підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а також взяття організації на податковий контроль.

Землі фермерського господарства можуть складатися із: земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі; земельних ділянок, що належать громадянам –

членам фермерського господарства на праві приватної власності; земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

Оподаткування діяльності фермерських господарств може проводитися на загальних підставах – господарство сплачуватиме податок на прибуток, або за спрощеною системою.

Згідно чинного законодавства, усі підприємці, що обрали спрощену систему оподаткування автоматично стають платниками Єдиного податку, яких у свою чергу поділяють на 4 групи (табл. 1).

Таблиця 1

Групи платників Єдиного податку [4]

Група платників єдиного податку	Річний дохід, грн.	Дозволена кількість працівників	Ставка	
			Звичайна	Підвищена
1 група: фіз. особи-підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню	300 тис.	Не використовують працю найманих осіб	10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	15% – для фіз. осіб-підприємців у випадках, визначених п. 293.4 ПКУ
2 група: фіз. особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	1, 5 млн.	Не перевищує 10 осіб	20% МЗП	
3 група: фіз. особи-підприємці та юр. особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми	5 млн.	Не обмежено	Встановлюється у відсотках до доходу:	Для юр. осіб у випадках, визначених п. 293.5 ПКУ:
			– 3% доходу;	– 6% зі сплатою ПДВ;
			– 5% доходу	– 10% без сплати ПДВ.
4 група: сільськогосподарські товаровиробники	Частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %	Не обмежено	Розмір ставок податку з 1 га с/г угідь залежить від категорії (типу) земель та нормативної грошової оцінки:	
			– для ріллі, сіножатей і пасовищ розмір ставок податку з одного гектара буде встановлено на рівні 0,95;	
			– для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,57;	
			– для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57;	
			– для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,19;	
			– для земель водного фонду ставка залишиться на рівні 2,43;	
– для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських на закритому ґрунті – 6,33.				

Платники Єдиного податку четвертої групи – це платники колишнього фіксованого сільськогосподарського податку, який у 2015 р. був перейменований та приєднаний до Єдиного податку, тому більшість фермерських господарств відносяться саме до цієї групи. Однак, платниками ЄП четвертої групи можуть бути тільки юридичні особи, сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %.

Платники ЄП четвертої групи звільняються від сплати: податку на прибуток підприємств; податку на майно (у частині земельного податку), крім податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва; рентної плати за спеціальне використання води [5].

Сплачують Єдиний податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового кварталу, у таких розмірах: у I кварталі – 10 %; II кварталі – 10 %; III кварталі – 50 %; IV кварталі – 30 %. Сума податку перераховується на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки.

Сімейні фермерські господарства, організовані на основі діяльності фізичної особи-підприємця, у податкових відносинах не мають тих пільг, які мають фермерські господарства-юридичні особи, а тому не можуть перебувати на режимі 4 групи платників ЄП.

Що стосується податку на майно (в частині земельного податку), то фермерські господарства – юридичні особи, платники Єдиного податку, – звільняються від його сплати.

Якщо фермерське господарство утворене у вигляді фізичної особи – має обов'язково сплачувати земельний податок. Ставка податку на земельну ділянку, нормативна грошова оцінка якого проведена, встановлюється місцевими радами в розмірі не більше 3 % від такої оцінки. Для земель загального користування – не більше 1 % від оцінки.

Нарахування земельного податку для фізичних осіб проводиться до 1 липня і надсилається у вигляді

податкових повідомлень, а оплата повинна бути здійснена протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення.

Земельний податок нараховується за місцем знаходження ділянки.

З 1 січня 2018 р. відбулися значні зміни в оподаткуванні фермерів єдиним соціальним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ).

Головою сімейного фермерського господарства без статусу юридичної особи є член сім'ї, зареєстрований як фізична особа-підприємець, і визначений договором про створення сімейного фермерського господарства, а отже сплачує ЄСВ за себе, як підприємець.

Якщо голова фермерського господарства, зареєстрованого як юридична особа, виконує функції керівника або бухгалтера вказаної організації, то таке фермерське господарство використовує його працю, як працю найманого працівника, а тому він не повинен самостійно сплачувати ЄСВ.

Зміни торкнулися і членів фермерського господарства, яких виключено зі списку добровільних платників Єдиного соціального внеску, а тому вони зобов'язані стати на облік як платники ЄСВ та сплачувати його за себе. Вразі ухилення від сплати, їм погрожує штраф у розмірі 10 неоподаткованих мінімумів.

Не поширюється дані дії на членів фермерського господарства, які є застрахованими, або якщо вони отримують пенсію за віком, є особами з інвалідністю, чи досягли віку, встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. №1058-IV, та отримують відповідно до закону пенсію або соціальну допомогу.

Однак, зазначена пільга не поширюється на осіб, які: отримують пенсію у зв'язку з втратою годувальника та не досягли пенсійного віку, чи отримують пенсію за вислугу років та не досягли пенсійного віку. Мінімальний та максимальний розміри відрахувань представлені у табл. 2 [6].

Таблиця 2

Розмір ЄСВ у 2018 р.

Мінімальний та максимальний розміри ЄСВ	Період	Розмір ЄСВ* за місяць, грн.	Розмір ЄСВ за квартал, грн.
Мінімальний розмір ЄСВ	01.01.2018 – 31.12.2018	819,06 (3723,00 x 22%)	2457,18 (819,00 x 3)
Максимальний розмір ЄСВ	01.01.2018 – 31.12.2018	12285,90 (55845,00** x 22%)	36857,70 (12285,9 x 3)

* За умови, що у 2018 році ставка ЄСВ – 22%, а розмір мінімальної зарплати – 3723,00 грн.;

** 55845,00 грн. – максимальна сума місячного доходу, на яку нараховуватимуть ЄСВ, яка дорівнює 15 розмірам мінімальної зарплати.

Що стосується ПДВ, то з 1.01.2017 року був скасований спеціальний режим оподаткування сільгоспвиробників, які автоматично були переведені на загальний режим оподаткування ПДВ. У вигляді компенсації було введено систему дотацій для сільгоспвиробників як альтернативу спеціальному режиму ПДВ. Головні умови та особливості надання державної фінансової підтримки сільським підприємцям пропи-

сано у Постанові Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» та Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України», які значно обмежили коло тих господарств, які б могли отримати реальну допомогу [7,8].

ВИСНОВКИ

Фермерське господарство – одна з найперспективніших і швидко розвиваючих форм ведення сільськогосподарського підприємництва, що забезпечує вітчизняний ринок продуктами рослинництва та тваринництва. Однак аналізуючи зміни в законодавстві, що стосуються оподаткування діяльності останніх, можна однозначно стверджувати: дані нововведення пригальмовують їх розвиток. Податкове навантаження на діяльність фермерських господарств постійно зростає: нормативна грошова оцінка земельних ділянок щороку підвищується, що впливає на розмір відрахування Єдиного податку, зростає також розмір мінімальної заробітної плати, що тягне за собою збільшення відрахування ЄСВ (а з початку 2018 р. не тільки на робітників, а й на членів фермерського господарства), а також скасування спеціального режиму ПДВ, що раніше дозволяло використовувати дані кошти на розвиток власної справи, значно обтяжують розвиток сільськогосподарського товаровиробництва.

Список використаних джерел

1. Стан та особливості оподаткування фермерських господарств в Україні / О.В. Панасюк // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014. – № 1. – С. 246-252.
2. Сучасний стан та особливості розвитку фермерських господарств / І.В. Лозинська, А.О. Павленко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 4. – С. 77-80.
3. Закон України «Про фермерське господарство». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
4. Джерело Інтернет. Режим доступу: <https://dtk.com.ua/show/0sid078.html>
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Джерело Інтернет. Режим доступу: <https://www.medoc.ua/ru/news/splata-sv-u-2018-gos-chlenami-fermerskih-gospodarstv>.
7. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF>.